

مقایسه سازگاری تحصیلی در دانش‌آموزان پسر دارای مشکلات یادگیری و دانش‌آموزان پسر دارای پیشرفت تحصیلی پایین، متوسط و بالا

حسن رضایی جمالویی^{*} / دانشجوی دکترای روان‌شناسی سلامت، دانشگاه خوارزمی

عباس ابوالقاسمی / استاد گروه روان‌شناسی دانشگاه محقق اردبیلی

محمد نریمانی / استاد گروه روان‌شناسی دانشگاه محقق اردبیلی

عادل زاهد / دانشیار گروه روان‌شناسی تربیتی دانشگاه محقق اردبیلی

چکیده

زمینه: هدف از این پژوهش، مقایسه سازگاری تحصیلی در دانش‌آموزان پسر دارای مشکلات یادگیری و دانش‌آموزان پسر دارای پیشرفت تحصیلی پایین، متوسط و بالا بود.

روش: آزمودنی‌های پژوهش شامل ۱۶۰ دانش‌آموز پسر (۴۰ نفر دارای مشکلات یادگیری، ۴۰ نفر دارای پیشرفت تحصیلی پایین، ۴۰ نفر دارای پیشرفت تحصیلی متوسط و ۴۰ نفر دارای پیشرفت تحصیلی بالا) پایه تحصیلی دوم راهنمایی بود که به روش تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای از میان دانش‌آموزان مدارس راهنمایی پسرانه اردبیل انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسش‌نامه شخصیتی کالیفرنیا، آزمون هوشی ریون، آزمون‌های محقق ساخته خواندن، نوشتن و ریاضیات استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج تحلیل کوواریانس چند متغیری (MANCOVA) نشان داد میانگین نمره‌های سازگاری تحصیلی در دانش‌آموزان دارای پیشرفت تحصیلی بالا، بیشتر از دانش‌آموزان دارای مشکلات یادگیری، دارای پیشرفت تحصیلی پایین و متوسط است؛ این در حالی است که بین دانش‌آموزان دارای مشکلات یادگیری و دانش‌آموزان دارای پیشرفت تحصیلی پایین و متوسط تفاوت معنی‌داری به دست نیامد.

نتیجه‌گیری: از این یافته‌ها می‌توان در زمینه آموزش و خدمات مشاوره‌ای برای دانش‌آموزان یادشده استفاده کرد.

واژه‌های کلیدی: سازگاری تحصیلی، مشکلات یادگیری، دانش‌آموزان

ناتوانی یادگیری به وضعیتی گفته می‌شود که بر اساس آن موفقیت یک دانش‌آموز به‌طور قابل توجهی پایین‌تر از حدی است که بر مبنای هوش اندازه‌گیری شده فرد به‌وسیله آزمون، از او انتظار می‌رود. در سال‌های اخیر پژوهشگران بسیاری به مسئله اختلاف بین هوش و پیشرفت تحصیلی پرداخته و به این نتیجه رسیده‌اند که برای تشخیص و شناسایی کودکان دارای ناتوانی‌های یادگیری فقط توجه به این موضوع کافی نبوده و کمکی به متخصصان برای شناسایی دقیق نمی‌کند و باید به عوامل دیگر هم توجه شود (۱). موگاسیل، پاتیل، پاتیل و موگاسیل^۱ با بررسی کودکان ۸ تا ۱۱ ساله میزان شیوع ناتوانی‌های یادگیری را ۱۵/۱۷ درصد برآورد کردند (۲) و پژوهش‌های گوناگون نشان داده‌اند که بین دانش‌آموزان دارای ناتوانی‌های یادگیری و دانش‌آموزان عادی در بسیاری از زمینه‌ها مانند انگیزه پیشرفت، درماندگی، افسردگی، عزت‌نفس، تنهایی، احساس تعهد، فراشناخت، خودتنظیمی و مشکلات اجتماعی - هیجانی تفاوت معناداری وجود دارد. (۱۱-۳)

شواهد حاکی است که دانش‌آموزان دارای ناتوانی‌های یادگیری در مقایسه با دانش‌آموزان عادی کمتر همکاری می‌کنند، توانایی کمتری برای سازگاری با موقعیت‌های جدید دارند، مسئولیت امور را نمی‌پذیرند، ادب و نزاکت را رعایت نمی‌کنند و تمرکز کمتری دارند (۱۲). افزون بر این، پژوهش نشان داده است که

ناتوانی یادگیری به وضعیتی گفته می‌شود که بر اساس آن موفقیت یک دانش‌آموز به‌طور قابل توجهی پایین‌تر از حدی است که بر مبنای هوش اندازه‌گیری شده فرد به‌وسیله آزمون، از او انتظار می‌رود. در سال‌های اخیر پژوهشگران بسیاری به مسئله اختلاف بین هوش و پیشرفت تحصیلی پرداخته و به این نتیجه رسیده‌اند که برای تشخیص و شناسایی کودکان دارای ناتوانی‌های یادگیری فقط توجه به این موضوع کافی نبوده و کمکی به متخصصان برای شناسایی دقیق نمی‌کند و باید به عوامل دیگر هم توجه شود (۱). موگاسیل، پاتیل، پاتیل و موگاسیل^۱ با بررسی کودکان ۸ تا ۱۱ ساله میزان شیوع

1. Mogasale, Patil, Patil & Mogasale
* Email: h.rezayi2@yahoo.com

داد که میانگین نمره‌های هر یک از خرده‌مقیاس‌های سازگاری برای دانش‌آموزان عادی بالاتر از میانگین نمرات ۴ گروه دیگر است. در مورد خرده‌مقیاس رفتار اجتماعی معلم محور نمره‌های ۴۶ درصد از دانش‌آموزان دارای نارسایی‌های ویژه در یادگیری (در مقایسه با ۱۵ درصد از دانش‌آموزان عادی) یک انحراف استاندارد زیر منحنی طبیعی قرار دارد و در خرده‌مقیاس رفتار اجتماعی همسال محور نمرات ۴۷ درصد از دانش‌آموزان دارای ناتوانی‌های یادگیری (در مقایسه با ۱۵ درصد از دانش‌آموزان عادی) یک انحراف استاندارد زیر منحنی طبیعی قرار دارد. این نتایج بیانگر آن است که ترجیحات معلم‌ها و همسالان شبیه هم است و هر ۲ گروه، دانش‌آموزان عادی را به دانش‌آموزان دارای ناتوانی‌های یادگیری از نظر سازگاری تحصیلی و شایستگی تحصیلی ترجیح می‌دهند (۲۰).

با توجه به پژوهش‌های اندک در زمینه مقایسه سازگاری در دانش‌آموزان دارای ناتوانی‌های یادگیری و عادی، انجام این پژوهش ضروری به نظر می‌رسد. همچنین این پژوهش روی دانش‌آموزان دارای ناتوانی‌های یادگیری در دوره راهنمایی انجام شده، چراکه پژوهش‌های اندکی در این دوره روی این دانش‌آموزان صورت گرفته است. افزون بر این، در این پژوهش امکان مقایسه دانش‌آموزان دارای ناتوانی‌های یادگیری با دانش‌آموزان دارای پیشرفت تحصیلی پایین، متوسط و بالا فراهم شده است که بر جدید بودن آن می‌افزاید. به‌طور کلی، هدف پژوهش حاضر، مقایسه سازگاری تحصیلی در دانش‌آموزان دارای ناتوانی‌های یادگیری و دانش‌آموزان دارای پیشرفت تحصیلی پایین، متوسط و بالا بود.

روش

روش پژوهش حاضر توصیفی از نوع علی-مقایسه‌ای بود. در پژوهش علی-مقایسه‌ای هدف مطالعه احتمال یا امکان روابط علت و معلولی بین متغیرها با استفاده از مشاهده نتایج حاصله و بررسی دقیق داده‌ها برای یافتن متغیرهای علی درست و منطقی است. در واقع،

دانش‌آموزان دارای ناتوانی‌های یادگیری مشکلاتی در ادراک از خود و خودکارآمدی دارند (۱۳).

سازگاری تحصیلی یکی از متغیرهایی است که در دانش‌آموزان دارای ناتوانی‌های یادگیری آسیب می‌بیند. عبدالله و همکاران معتقدند سازگاری تحصیلی یک مفهوم چندبعدی بوده و به معنای توانایی افراد در پاسخگویی موفقیت‌آمیز به تقاضاهای متنوع و مختلف محیط آموزشی است (۱۴). سازگاری تحصیلی به مجموعه واکنش‌هایی گفته می‌شود که به‌وسیله آن فرد آماده می‌شود تا پاسخی موزون و هماهنگ با شرایط مدرسه و فعالیت‌هایی که آن محیط از وی می‌خواهد، ارائه کند (۱۵). دانش‌آموزان دارای ناتوانی‌های یادگیری در کنار مشکلات تحصیلی و شناختی از مشکلاتی در سازگاری هیجانی و اجتماعی مانند سطوح بالای طرد اجتماعی، انزوا و تنهایی، ارتباط کم با دیگران، ادراک از خود پایین و سطوح بالای افسردگی و اضطراب رنج می‌برند (۱۶).

پژوهش‌های گوناگون نشان داده‌اند که دانش‌آموزان دارای ناتوانی‌های یادگیری در مقایسه با همسالان عادی خود به احتمال بیشتری مشکلات سازگاری را تجربه می‌کنند (۱۱) و این مشکلات سازگاری سبب افت عملکرد تحصیلی آن‌ها می‌شود (۱۷). در همین زمینه، ال‌یانگ و میکولینسر^۱ با مقایسه دانش‌آموزان دارای ناتوانی‌های یادگیری و عادی به این نتیجه رسیدند که این دانش‌آموزان مشکلات بیشتری در سازگاری تحصیلی و عملکرد تحصیلی در مقایسه با همسالان عادی خود دارند (۱۸). فریلیچ و شچمن^۲ نشان دادند که بسیاری از دانش‌آموزان دارای ناتوانی‌های یادگیری مشکلاتی در سازگاری اجتماعی، عاطفی و تحصیلی دارند که اغلب در مدرسه نادیده گرفته می‌شود (۱۹). مرال، جانسون، مارز و رینگ^۳ سازگاری تحصیلی و شایستگی اجتماعی ۵ گروه از دانش‌آموزان دارای ناتوانی‌های یادگیری، ناتوانی رفتاری، پیشرفت تحصیلی پایین، کم‌توانی ذهنی و دانش‌آموزان عادی را بررسی کردند. نتایج نشان

1. Al-Yago & Mikulincer

2. Freilich & Shechtman

3. Merrell & Johnson & Merz & Ring

در این پژوهش برای شناسایی دانش‌آموزان دارای ناتوانی‌های یادگیری از ۲ ابزار چک‌لیست‌های ریاضیات، خواندن و نوشتن و مصاحبه تشخیصی استفاده شد؛ همچنین برای اطمینان بیشتر در تشخیص و رعایت جوانب احتیاط در کنار بررسی پرونده تحصیلی دانش‌آموزان از آزمون هوشی ریون نیز استفاده شد.

چک‌لیست‌های ریاضیات، خواندن و نوشتن: این

چک‌لیست‌ها برای ارزیابی اولیه نارسایی ویژه در ریاضیات، خواندن و نوشتن در دانش‌آموزان به وسیله محقق تهیه شد. روایی صوری و محتوایی این چک‌لیست‌ها با استفاده از نظرات معلمان مورد تایید قرار گرفت. از این آزمون فقط به منظور جداسازی اولیه دانش‌آموزان با نارسایی‌های ویژه در ریاضیات، خواندن و نوشتن استفاده شد و نتایج آن به‌طور مستقیم در تجزیه و تحلیل دخالت داده نشده است.

مصاحبه تشخیصی: برای تشخیص ناتوانی‌های یادگیری از مصاحبه تشخیصی با توجه به ملاک‌های چهارمین ویرایش راهنمای تشخیصی و آماری اختلال‌های روانی استفاده شد: الف) پیشرفت در خواندن، توانایی در ریاضیات یا مهارت‌های نوشتاری با آزمون‌های استاندارد شده فردی برای درست خواندن یا درک مطلب، توانایی ریاضیات یا مهارت‌های نوشتاری اندازه‌گیری شده و تحصیلات متناسب با سن فرد، به‌گونه‌ای چشمگیرتر پایین‌تر از حد انتظار است. ب) اختلال در ملاک الف، در پیشرفت تحصیلی یا فعالیت‌های زندگی روزمره که نیاز به مهارت خواندن دارد، به‌طور چشمگیری تاثیر می‌گذارد. ج) اگر یک نقیصه حسی وجود داشته باشد، مشکلات در خواندن فراتر از حدی است که به‌طور معمول با آن نارسایی همراه است (اگر یک بیماری جسمی (مانند بیماری عصبی) یا نارسایی حسی وجود داشته باشد، روی محور ۳ کد گذاری شود) (۲۱).

بررسی پرونده تحصیلی: از پرونده تحصیلی

دانش‌آموزان معدل کل نمرات و دروس مختلف، سابقه مردودی، مسایل بهداشتی دانش‌آموزان (مانند نارسایی حسی، حرکتی و غیره) استخراج شد.

هدف از استفاده این روش، استنتاج رابطه علی بین متغیرها بدون مداخله مستقیم در آنهاست. در این پژوهش دانش‌آموزان پسر با ناتوانی‌های یادگیری و دانش‌آموزان پسر عادی دارای پیشرفت تحصیلی بالا، متوسط و پایین به‌عنوان گروه‌ها و سازگاری تحصیلی به‌عنوان متغیرهای وابسته و هوش به‌عنوان متغیر کنترل در نظر گرفته شده‌اند.

الف) طرح پژوهش و شرکت کنندگان: جامعه آماری

پژوهش حاضر شامل تمامی دانش‌آموزان پسر با ناتوانی‌های یادگیری و دانش‌آموزان پسر عادی پایه دوم راهنمایی بود که در سال تحصیلی ۹۱-۱۳۹۰ در مدارس راهنمایی شهر اردبیل مشغول به تحصیل بودند. با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای، ابتدا به‌صورت تصادفی از هر ناحیه تحصیلی ۱۰ مدرسه و از هر مدرسه ۲ کلاس (۲۰ کلاس) به‌صورت تصادفی انتخاب شدند و تمام اعضای آن کلاس با استفاده از چک‌لیست‌های ریاضیات، خواندن و نوشتن معلم ساخته مورد بررسی قرار گرفتند ($n=1150$)، سپس موارد مشکوک به ناتوانی‌های یادگیری با استفاده از ملاک‌های چهارمین ویرایش راهنمای تشخیصی و آماری اختلال‌های روانی مورد بررسی قرار گرفتند که ۹۳ نفر از این دانش‌آموزان دارای ناتوانی‌های یادگیری تشخیص داده شدند و سرانجام از میان دانش‌آموزان با ناتوانی‌های یادگیری ۴۰ نفر به‌صورت تصادفی انتخاب شدند. دانش‌آموزان عادی نمونه پژوهش نیز بر اساس معدل سال قبل آن‌ها، به ۳ گروه دانش‌آموزان دارای پیشرفت تحصیلی بالا، متوسط و پایین تقسیم شدند (معدل ۱۷ به بالا پیشرفت تحصیلی بالا، معدل ۱۴ تا ۱۷ پیشرفت تحصیلی متوسط و معدل ۱۰ تا ۱۴ پیشرفت تحصیلی پایین). سپس از هر کلاسی که دانش‌آموز با ناتوانی‌های یادگیری انتخاب شده بود، از همان کلاس یک دانش‌آموز دارای پیشرفت تحصیلی پایین، یک دانش‌آموز دارای پیشرفت تحصیلی متوسط و یک دانش‌آموز دارای پیشرفت تحصیلی بالا انتخاب شد.

ب) ابزار: برای جمع‌آوری داده‌ها از ابزارهای زیر

بهره گرفته شده است:

در مطالعه حاضر ۰/۸۱ است. برای بررسی سازگاری دانش‌آموزان از آزمون شخصیتی کالیفرنیا^۴ کلارک و همکاران استفاده شد.

ج) شیوه اجرا: پس از هماهنگی با سازمان آموزش و پرورش، نخست دانش‌آموزان با ناتوانی‌های یادگیری شناسایی شدند، سپس دانش‌آموزان عادی در ۳ گروه دارای پیشرفت تحصیلی بالا، متوسط و پایین قرار داده شدند. در مرحله نخست جمع‌آوری داده‌ها روی تمام دانش‌آموزان به‌منظور حذف دانش‌آموزانی که ضریب هوشی آن‌ها پایین‌تر از بهنجار (پایین‌تر از ۹۰) بود، به‌صورت گروهی آزمون هوشی ریون اجرا شد، سپس در مرحله دوم جمع‌آوری داده‌ها برای همه دانش‌آموزان ۴ گروه که از یک مدرسه انتخاب شده بودند، پرسش‌نامه‌های سازگاری به‌صورت گروهی ارایه و از آن‌ها خواسته شد به‌دقت سوال‌های آن را بخوانند، پاسخ‌های موردنظر را متناسب با ویژگی‌های خود انتخاب کنند و سوالی را تا حد امکان بی‌جواب نگذارند، پس از جمع‌آوری اطلاعات، داده‌ها با روش آماری تحلیل کوواریانس چند متغیری (MANCOVA) تحلیل شدند.

نتیجه‌گیری

در جدول ۱ میانگین و انحراف استاندارد نمره‌های سازگاری تحصیلی در دانش‌آموزان دارای ناتوانی‌های یادگیری و پیشرفت تحصیلی پایین، متوسط و بالا آمده است.

نتایج آزمون باکس نشان داد که بین کوواریانس‌های گروه‌ها تفاوت معنی‌داری وجود ندارد، همچنین آزمون لوین پیش‌فرض تساوی واریانس‌های گروه‌ها را مورد تایید قرار داد.

همان‌طور که در جدول ۲ ملاحظه می‌شود، سطوح معنی‌داری همه آزمون‌ها قابلیت استفاده از تحلیل کوواریانس چندمتغیری (مانکوا) را مجاز می‌شمارند. این نتایج نشان می‌دهد که بین گروه‌های دانش‌آموزان دارای ناتوانی‌های یادگیری، دارای پیشرفت تحصیلی پایین، متوسط و بالا از نظر متغیر وابسته تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

آزمون هوشی ریون: این آزمون به وسیله ریون^۱ در انگلستان برای اندازه‌گیری هوش در گروه سنی ۹ تا ۱۸ سال ساخته شده و دارای ۶۰ آیتم (۵ سری ۱۲ تایی) است. ضریب همسانی درونی این آزمون با میانگین ۰/۹۰ و ضریب پایایی بازآزمایی با میانگین ۰/۸۲ گزارش شده است. همبستگی این آزمون با آزمون‌های هوشی و کسلر، استنفورد-بینه، مازهای پروتئوس و آدمک گودیناف در دامنه‌ای از ۰/۴۰ تا ۰/۷۵ به‌دست آمده است. میزان همبستگی آن با آزمون‌های غیرکلامی بیشتر گزارش شده است. در این پژوهش، ملاک انتخاب افراد، نمره هوش بهر ۹۰ و به بالا بوده است، ضمن آن‌که هوش با استفاده از روش آماری کنترل شده است (۲۲).

آزمون شخصیتی کالیفرنیا: آزمون شخصیتی کالیفرنیا به وسیله کلارک^۲ به‌منظور سنجش سازگاری‌های مختلف زندگی در ۲ بعد سازش فردی و اجتماعی ساخته شده است. این آزمون دارای ۱۸۰ سوال ۲ گزینه‌ای و ۱۲ زیرمقیاس است که در این پژوهش از خرده‌مقیاس سازگاری تحصیلی (روابط مدرسه‌ای) استفاده شده است و ۱۵ گویه دارد (۲۳). شافر^۳ ضریب پایایی این آزمون را با روش اسپیرمن-براون برای مقیاس سازش فردی در حدود ۰/۸۹ تا ۰/۹۰، برای زیرمقیاس سازش اجتماعی در دامنه ۰/۸۷ تا ۰/۹۱ و برای نمره کل ۰/۹۲ تا ۰/۹۳ به دست آورده است (۲۳). خجسته‌مهر ضریب پایایی را با روش کودر ریچاردسون ۲۰ برای مقیاس سازگاری شخصی در گروه بهنجار ۰/۸۸ و برای مقیاس سازگاری اجتماعی در گروه بهنجار ۰/۷۹ گزارش کرده است (۲۳). مسعودی‌نژاد این ضرایب را در دانش‌آموزان تیزهوش برای مقیاس سازش فردی ۰/۸۶ و برای مقیاس سازش اجتماعی در دامنه ۰/۷۸ به دست آورد (۲۳). در پژوهش شریفی ضرایب آلفای کرونباخ برای سازگاری فردی ۰/۸۹ و سازگاری اجتماعی ۰/۸۰ به دست آمده است. بین سازگاری فردی و سازگاری اجتماعی ۰/۵۰، سازگاری فردی و سازگاری کل ۰/۹۱ و سازگاری اجتماعی و سازگاری کل ۰/۱۳ همبستگی به‌دست آمده است (۲۳). ضریب آلفای کرونباخ خرده‌مقیاس سازگاری تحصیلی

1. Raven
2. Clark
3. Shaffer

4. California test personality

جدول ۳ نتایج تحلیل کوواریانس چندمتغیری (مانکوا) میانگین نمرات دانش آموزان دارای ناتوانی‌های یادگیری در روی نمره‌های متغیرهای سازگاری تحصیلی در دانش آموزان مقایسه با دانش آموزان دارای پیشرفت تحصیلی پایین، متوسط دارای ناتوانی‌های یادگیری و پیشرفت تحصیلی پایین، متوسط و بالا را نشان می‌دهد. همان‌طور که در جدول مشاهده می‌شود و بالا رانشان می‌دهد. همان‌طور که در جدول مشاهده می‌شود

جدول ۱. میانگین و انحراف معیار سازگاری تحصیلی در دانش آموزان دارای نارسایی‌های ویژه در یادگیری و پیشرفت تحصیلی پایین، متوسط و بالا

گروه	یادگیری		نارسایی‌های ویژه در			
	SD	\bar{X}	پایین	متوسط	پیشرفت تحصیلی	بالا
	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}
سازگاری تحصیلی	۱/۲۴	۱۰/۴۴	۱/۶۵	۱۰/۷۰	۱/۵۵	۱۱/۷۷

جدول ۲. نتایج تحلیل پراش چندعاملی درباره تاثیر گروه‌ها

نام آزمون	مقدار	F	فرضیه df	خطای df	P
اثر پیلائی	۰/۴۲۲	۱۴/۱۵۶	۷	۱۳۶	۰/۰۰۱
لامبدا و لیکز	۰/۵۷۸	۱۴/۱۵۶	۷	۱۳۶	۰/۰۰۱
اثر هتلینگک	۰/۷۲۹	۱۴/۱۵۶	۷	۱۳۶	۰/۰۰۱
بزرگ‌ترین ریشه خطا	۰/۷۲۹	۱۴/۱۵۶	۷	۱۳۶	۰/۰۰۱

جدول ۳. نتایج آزمون معناداری تحلیل کوواریانس چندمتغیری (MANCOVA) برای تفاوت گروه‌ها

منبع تغییر	متغیر وابسته	SS	df	MS	F	P
گروه	سازگاری تحصیلی	۴۴/۴۱	۳	۱۴/۸۰	۶/۶۲	$P < ۰/۰۰۱$
هوش	سازگاری تحصیلی	۰/۳۴	۱	۰/۳۴	۰/۱۵	۰/۷۰
خطا	سازگاری تحصیلی	۳۱۱/۰۴	۱۳۹	۲/۲۴	-	-

جدول ۴. مقایسه میانگین نمره‌های سازگاری تمصیلی در دانش‌آموزان دارای ناتوانی‌های یادگیری و پیشرفت تحصیلی پایین، متوسط و بالا با آزمون توکی

متغیر	گروه	۱	۲	۳	۴
سازگاری تحصیلی	۱- نارسایی‌های ویژه در یادگیری	-	۰/۳۶	۰/۲۱	* ۱/۲۹
	۲- پیشرفت تحصیلی پایین	۰/۳۶	-	۰/۵۷	* ۱/۶۵
	۳- پیشرفت تحصیلی متوسط	۰/۲۱	۰/۵۷	-	* ۱/۰۷
	۴- پیشرفت تحصیلی بالا	* ۱/۲۹	* ۱/۶۵	* ۱/۰۷	-

* $P < ۰/۰۵$

و اضطرابی هستند، بهزیستی روان‌شناختی و سازگاری هیجانی و اجتماعی بیشتری را تجربه می‌کنند (۱۸). بر اساس نظریه خانواده‌درمانی مینوچین، سیستمی که بیش از همه بر رفتار فرد اثر دارد، خانواده است. درواقع، خانواده نه تنها رفتار سازشی و بهنجار، بلکه رفتارهای نابهنجار افراد را شکل می‌دهد؛ بنابراین احتمال دارد برخورد نامناسب خانواده با دانش‌آموزان دارای ناتوانی‌های یادگیری در ایجاد رفتار ناسازگارانه آن‌ها موثر باشد.

به نظر می‌رسد دانش‌آموزان دارای ناتوانی‌های یادگیری به دلیل احساس خجالت، درک نشدن به وسیله دیگران، مناسب و دوستانه نبودن رفتار دیگران با آن‌ها، فقدان اعتمادبه‌نفس، احساس طردشدگی و انزوا؛ دچار تعرض، کشمکش، خشم و بی‌حوصلگی می‌شوند و به‌صورت مستقیم و غیرمستقیم در ایجاد یک جو نامناسب و ناسالم علیه خود کمک کرده و این رفتارها بر میزان ناسازگاری آن‌ها می‌افزاید. افزون بر این، با توجه به اینکه این دانش‌آموزان در انجام تکالیف و یادگیری دروس دچار مشکل هستند، ارتباط آن‌ها با معلمان دچار آسیب شده و به ناسازگاری تحصیلی‌شان افزوده می‌شود.

این پژوهش درباره دانش‌آموزان شهر اردبیل انجام شده و نمونه موردبررسی دانش‌آموزان پسر مقطع تحصیلی راهنمایی است، به همین علت قابلیت تعمیم نتایج آن محدود است. با توجه به استفاده از چک‌لیست‌ها برای ارزیابی اولیه ناتوانی‌های یادگیری، در تعمیم‌پذیری نتایج باید احتیاط کرد، همچنین ملاک معدل به‌عنوان

همان‌طور که در جدول شماره ۴ ملاحظه می‌شود، میانگین نمره‌های سازگاری تحصیلی در دانش‌آموزان دارای ناتوانی‌های یادگیری پایین‌تر از دانش‌آموزان دارای پیشرفت تحصیلی پایین، متوسط و بالا است؛ این در حالی است که بین دانش‌آموزان دارای ناتوانی‌های یادگیری و دانش‌آموزان دارای پیشرفت تحصیلی پایین و متوسط تفاوت معنی‌داری به دست نیامد ($P < ۰/۰۵$).

بحث

نتایج نشان داد میانگین نمرات سازگاری تحصیلی در دانش‌آموزان دارای ناتوانی‌های یادگیری پایین‌تر از دانش‌آموزان دارای پیشرفت تحصیلی پایین، متوسط و بالا است؛ این در حالی است که بین دانش‌آموزان دارای نارسایی‌های ویژه در یادگیری و دانش‌آموزان دارای پیشرفت تحصیلی پایین و متوسط تفاوت معنی‌داری به دست نیامد. این نتیجه با یافته‌های پژوهش‌های مرال و جانسون و مارز و رینگ همخوانی دارد. در این پژوهش نتیجه‌گیری شده است که دانش‌آموزان دارای نارسایی‌های ویژه در یادگیری در مقایسه با دانش‌آموزان عادی سازگاری تحصیلی ضعیف‌تری دارند (۲۰).

پژوهش‌گران از نظریه دلبستگی برای تبیین تفاوت‌های اشخاص در سازگاری استفاده کرده‌اند. برای مثال ال‌یانگ و همکاران معتقدند دانش‌آموزان با ناتوانی‌های یادگیری که دارای سبک دلبستگی ناایمن هستند، مشکلات سازگاری بیشتری را تجربه می‌کنند. درواقع، دانش‌آموزانی که دارای سبک دلبستگی ایمن هستند، در مقایسه با کسانی که دارای سبک دلبستگی اجتنابی

طبقه‌بندی دانش‌آموزان در گروه‌های پایین، متوسط و بالا از محدودیت‌های دیگر این پژوهش است. پیشنهاد می‌شود پژوهش‌هایی درباره مقایسه این متغیرها در دانش‌آموزان با ناتوانی‌های یادگیری و عادی در مقاطع تحصیلی ابتدایی و دبیرستان و دانش‌آموزانی که در مدارس ویژه کودکان استثنایی مشغول به تحصیل هستند، انجام شود، همچنین از ملاک‌های استاندارد و معتبر دیگری برای طبقه‌بندی دانش‌آموزان در سطوح مختلف پیشرفت تحصیلی استفاده شود. همچنین پیشنهاد می‌شود مسئولان آموزش و پرورش از طریق کارگاه‌های آموزشی و دوره‌های ضمن خدمت برای مشاوران و دبیران، اهمیت ادراک از خود و سازگاری را در پیشرفت تحصیلی مورد تاکید قرار دهند.

منابع

1. James EM, Barbara AW. Psychopathology Foundations for a Contemporary Understanding Second Edition. 2nd Ed, International Standard Book Number-13: 978-0-8058-6169-3 (Hardcover). 2008, pp: 390-5
2. Mogasale VV, Patil VD, Patil NM & Mogasale V. Prevalence of Specific Learning Disabilities among Primary School Children in a South Indian City. Indian Journal of Pediatrics. 2011; 3(2): 1-6.
3. Olivier MAJ, & Steenkamp DS. Attention-deficit/hyperactivity disorder: Underlying deficits in achievement motivation. International Journal for the Advancement of Counseling. 2004; 2(26): 47-63.
4. Sideridis GD. On the origins of helpless behavior in students with learning disabilities: Avoidance motivation? International Journal of Educational Research. 2003; 1(39): 497-517.
5. Heath NL, & Ross S. Prevalence and expression of depressive symptomatology in students with and without learning disabilities. Learning Disability Quarterly. 2000; 2(23): 24-36.
6. Riddick B, Sterling C, Farmer M, & Morgan S. Self-esteem and anxiety in the educational histories of adult dyslexic students. Dyslexia. 1999; 1(5): 227-248.
7. Valas H. Learned helplessness and psychological adjustment: Effects of learning disabilities and low achievement. Scandinavian Journal of Educational Research. 2001; 1(45): 101-114.
8. Bouffard T, & Couture N. Motivational profile and academic achievement among students enrolled in different schooling tracks. Educational Studies. 2003; 1(29), 19-38.
9. Botsas G, & Padeliadu S. Goal orientation and reading comprehension strategy use among students with and without reading difficulties. International Journal of Educational Research. 2003; 2(39): 477-495.
10. Fulk BM, Brigham FJ, & Lohman DA. Motivation and self-regulation: A comparison of students with learning and behavior problems. Remedial and Special Education. 1998; 1(19), 300-309.
11. Auerbach JG, Gross-Tsur V, Manor O, & Shalev RS. Emotional and Behavioral characteristics over a six year period in youths with persistent and no persistent dyscalculia. Journal of Learning

- Disabilities. 2008; 1(41): 263–273.
12. Andreassi CL. The Relationships among Behavior, Social Cognition, and Peer Acceptance in School-Identified Children with Learning Disabilities. A dissertation submitted to the Graduate Faculty of North Carolina State University in partial fulfillment of the requirements for the Degree of Doctor of Philosophy Psychology. 2007; pp: 157–161.
 13. Clever A, Bear G, & Juvomen J. Discrepancies between competence and importance in self-perceptions of children in integrated classes. *Journal of Special Education*. 1992; 1(26): 125–138.
 14. Abdullah MC, Elias H, Mahyuddin R, & Uli J. Adjustment among first year students in a Malaysian University. *European Journal of Social Sciences*. 2009; 8(3): 496-505.
 15. Scott R, & Scott, WA. Adjustment of adolescents. *International series in social Psychology*. New York; Adllan press. 1989; pp: 395–401.
 16. Bender WN, & Wall M. Social-emotional development of students with Learning Disabilities. *Learning Disabilities Quarterly*. 1994; 1(17), 323-341.
 17. Al-Yagon M, & Mikulincer M. Patterns of close relationship and academic adjustment among school-age children with Learning Disabilities. The Division for Learning Disabilities of the council for Exceptional children. *Learning Disabilities Research & Practice*. 2004; 19(1): 12- 19.
 18. Wenz-Gross M, & Siperstien GN. Students with learning problems at risk in middle school: Stress, social support and adjustment. *Exceptional Children*. 1998; 1(65): 91-100.
 19. Freilich R, & Shechtman Z. The contribution of art therapy to the social, emotional, and academic Adjustment of children with learning disabilities. *The Arts in Psychotherapy*. 2010; 1(37): 97–105.
 20. Merrell KW, Johnson ER, Merz JM, & Ring EN. Social competence of students with mild handicaps and low achievement: A comparative study. *School Psychology Review*. 1992; 1(21):125-137.
 21. Kaplan Hv, Sadvk b. Summary psychiatric (behavioral science and clinical psychiatry). (Persian translator). Nusratullah Pour Afkari. First edition, publisher of the future climate, Tabriz. 2008, pp: 533–551.
 22. Abolqasemi A, Narimani M. Psychological tests, Tehran: the Garden of Ridvan2006 ., pp: 247–249. [Persian]
 23. Sydabaszadh M, Ganjy M, and SHirzad A. Investigate the relationship between intelligence, academic achievement grade school students talented in Ardebil city MSc thesis, Management and Planning Organization of Ardabil province. 2004, pp: 81–86. [Persian]